

L'òbol del Rosselló de Joan II

JOAN VILARET I MONFORT

Si algú, amb intenció de conèixer la nostra numismàtica medieval, visita qualsevol monetari públic o privat dedicat a aquest tema, quan arribi al regnat de Joan II, quedarà força desconcertat. Després de contemplar les frondoses sèries dels regnats precedents, riques de florins, croats, rals, diners, etc., no s'explicarà fàcilment com en el regnat de Joan II, de més de vint anys de durada, les ecunyacions varen ésser tan disperses i tan migrades. Hi trobarà escassos florins, comptadíssims croats del Rosselló, barroerament encunyats i gairebé sempre amb la llegenda retallada, potser algun divisor de croat i amb més abundància diners de Girona i del Rosselló, doblers de Mallorca i peces sicilianes. Si el monetari visitat no és de molta anomenada és probable que hi manqui el joaní d'or de València i és pràcticament segur que es quedarà sense veure la quarterola i el florí de Girona, que són monedes d'extraordinària raresa.

Davant d'aquest quasi-desert numismàtic, que es fa més ostensible als monetaris que no pas als catàlegs, el nostre visitant voldrà esbrinar-ne les causes i el primer manual d'història que caigui a les seves mans l'informarà amb detall de les vicissituds del regnat. Ja des dels començaments navarresos, el trobarà emmarcat amb punyents desavinences familiars i més endavant veurà com aquestes mateixes discòrdies, reforçades amb altres causes, deriven en gravíssims conflictes amb les institucions catalanes, origen de guerres civils inacabables de caràcter polític i social. Aviat tindrà prou elements de judici per a comprendre com l'estrany panorama numismàtic, d'escassetat de peces i d'interrogants d'atribució a les rotllanes que les acompanyen, es correspon molt exactament amb aquest regnat dramàtic i més aviat repellent. Però, puc parlar com a col·leccionista?

Em prenc aquesta llicència, que considero avalada per l'esperit d'íntim maridatge entre investigació i col·leccionisme que va presidir el naixement de la nostra publicació. Des d'aquest punt de vista, el judici ha de diferir substancialment. Llevat dels diners i doblers que abans hem esmentat i de la sèrie

de monedes sicilianes, que són les úniques que varen assolir un desenrotllament normal, ensopeguem un abundant seguit de rareses que agullonen amb constància la passió del colleccionista. En aquest regnat, canvia per quatre vegades la titularitat de la corona, hi ha dificultats d'atribució de certes peces entre Joan I i Joan II o entre aquest i Pere de Portugal i no són poques les vacil·lacions per a determinar la seca lleidatana que va encunyar els terços de croat sense llegenda reial. A més cal destacar el fet que cap dels territoris que integraven la confederació catalano-aragonesa va quedar sense encunyacions. Per l'adquisició de la majoria d'aquestes monedes s'ha de passar per damunt d'obstacles d'escassetat i, sovint, d'altíssimes barreres de preu, no sempre possibles de salvar. Totes aquestes circumstàncies aviven l'interès del colleccionista, en representació del qual m'atreveixo a proclamar que el regnat de Joan II optser constitueix el període de més atractiu de tota la numismàtica catalana.

El goig numismàtic, difícil de descriure però de bon comprendre, que hom experimenta quan es troba en presència d'alguna d'aquestes rares monedes, és el que vaig sentir, fa poc temps, en descobrir un interessant exemplar del Rosselló.

Es tracta d'un òbol a nom del rei Joan, la descripció del qual és la següent:

Anv.: *IOANNES REX - Bust coronat a l'esquerra dintre d'orla de punts

Rev.: +COMES ROCIL - Arbre de dues branques

Pes: 0,38 gr.

Diàm.: 12,7 mm.

Metall: Billó

La importància d'aquest òbol, afortunadament de conservació excellent, és que fins avui no havia estat inventariat en cap repertori, ni havia estat trobat, ni es coneixia.

Colson (1853) atribueix les encunyacions perpinyaneses de Joan II a l'ús que hom va fer de la llicència que havia atorgat a Perpinyà el seu antecessor Alfons el Magnànim i així ha estat acceptat per Botet (1908) i Crusafont (1982). Colson, ja va intuir que alhora que es batien diners es devien encunyar òbols, però diu textualment que aquests són desconeguts.

Botet ens assenyala els dos períodes de les possibles encunyacions rosseïneses de Joan II, els quals corresponen al any compresos entre 1458 i 1463 i 1473 i 1475. Crusafont, que ha resolt amb fortuna algunes incògnites d'aquest

regnat, ha pogut avançar un tros més i gràcies a l'exemplar de diner descobert, amb escudet català intercalat a la llegenda com en els rocabertins de Girona, destria de manera convincent les dues emissions.

En principi, essent l'òbol que ara descrivim sense escudet a la llegenda, sembla que ha de correspondre a la primera emissió i, per tant, s'escau de datar-lo entre els anys 1458 i 1463. Són els temps immediats a l'empenyora-ment del Rosselló, preludi de la primera separació dels comtats del nord.

No és pas nova la inclinació que sento vers les monedes catalanes de petit mòdul i petit valor. Dintre d'aquest àmbit humil, crec sincerament que la publicació de l'òbol rossellonès de Joan II és una valuosa aportació a la numismàtica catalana medieval.